

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

M 1 7 1 7 0 1 1 2

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

==== Izpitna pola 2 ====

Četrtek, 1. junij 2017 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalno in ravnilo.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani).

Izpitna pola vsebuje 6 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom v izpitno polo v za to predvideni prostor **znotraj okvirja**, skice in grafe pa rišite s svinčnikom. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

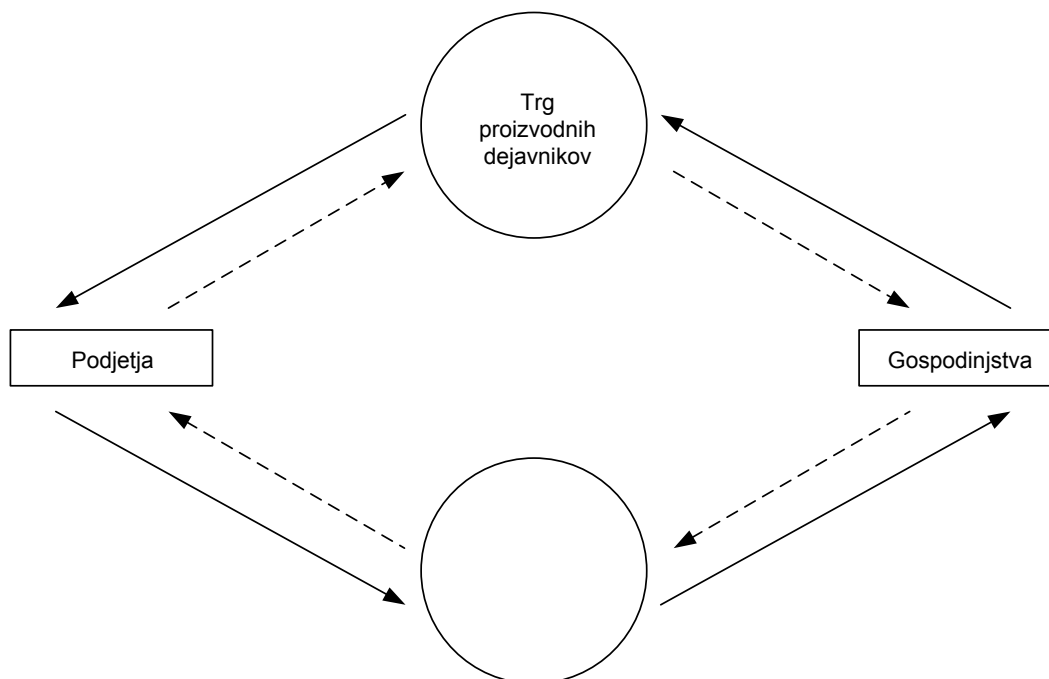
Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 20 strani, od tega 2 prazni.

1.3. Slika prikazuje poenostavljeni krožni tok gospodarstva.

- V sliko v prazen krog vpišite ustrezno navedbo.

(1)

- Dopolnite trditev. V sliki je s polno črto prikazan _____ tok, s črtkano črto pa _____ tok.

(1)

- Podjetje ARNI, d. o. o., se ukvarja s proizvodnjo kruha in pekarskih izdelkov.

Navedite in pojasnite po en konkreten primer povezave med podjetjem ARNI, d. o. o., in gospodinjstvi v obeh tokovih na **trgu proizvodnih dejavnikov**.

Primer v toku, prikazanem s polno črto, in pojasnilo:

(1)

Primer v toku, prikazanem s črtkano črto, in pojasnilo:

(1)
(4 točke)

2. naloga: Proizvodni dejavniki

Pri gospodarjenju poudarjamo racionalnost ravnanja vseh ekonomskih osebkov, ki imajo v lasti proizvodne dejavnike.

2.1. Opredelite pojem proizvodni dejavniki.

(1 točka)

2.2. Proizvodne dejavnike razčlenimo po skupinah.

- Navedite proizvodne dejavnike glede na lastnino in dohodeke (tradicionalno, po Sayu).

Proizvodni dejavnik	Dohodek
	Renta
	Mezda (plača)
	Dobiček

(1)

- Opišite en proizvodni dejavnik (po Sayu) po izbiri.

(1)
(2 točki)

2.3. V preglednici so podatki poslovanja podjetja Sadjarstvo Jablana, d. o. o., v letu 2015.

Nasadi jablan	250 ha
Količina jabolk	10.000 t
Število zaposlenih	100 delavcev
Kapital	2.000.000 EUR
Celotni proizvodni stroški	7.360.000 EUR
Cena jabolk	750 EUR/t

- Izračunajte ekonomičnost poslovanja. Rezultat zaokrožite na dve decimalni mesti.

Izračun:

Rezultat: _____

(1)

- Po izračunanem kazalcu ekonomičnosti poslovanja je podjetje Sadjarstvo Jablana, d. o. o., poslovalo (*podčrtajte pravilno navedbo*) **ekonomično** / **neekonomično** v letu 2015.

(1)

- Izračunajte celotni dobiček.

Izračun:

Rezultat: _____ EUR

(1)

- Izračunajte donosnost (profitno mero) podjetja.

Izračun:

Rezultat: _____

(1)

- Predlagajte vsaj en ukrep, s katerim bi Sadjarstvo Jablana, d. o. o., povečalo profitno mero. Predlog utemeljite.

(1)
(5 točk)

2.4. Dopolnite trditev in podčrtajte pravilno navedbo.

Podjetje Sadjarstvo Jablana, d. o. o., iz vprašanja 2.3 je v proizvodni proces vpeljalo nov tehnološki postopek skladiščenja jabolk, zato je v letu 2016 znižalo proizvodne stroške za 1 %.

Tako je podjetje na trgu doseglo _____ ekstradobiček
v višini _____ EUR ob drugih nespremenjenih pogojih poslovanja.

(1)

Konkurenčno podjetje Zlato jabolko, ki posluje v isti gospodarski panogi in ima v lasti 300 hektarjev nasadov jablan, zaposluje 150 delavcev, uporablja sodobno tehnologijo in proda letno 20.000 kg jabolk na domačem trgu. Zaradi sinergij in mednarodne konkurenčnosti se bosta podjetji povezali.

Povezava podjetij Sadjarstvo Jablana in Zlato jabolko se imenuje (*podčrtajte pravilno navedbo*)

vertikalna združitev / horizontalna združitev / prijazen prevzem / konglomerat.

(1)
(2 točki)

3. naloga: Ponudba in tržno ravnotežje

Ravnanje ponudnikov na trgu ni naključno, temveč je tesno povezano z dejavniki, ki vplivajo na tržno ponudbo.

3.1. Opredelite pojma

- individualna ponudba:

(1)

- tržna ponudba:

(1)
(2 točki)

3.2. Naštejte vsaj tri dejavnike, ki vplivajo na tržno ponudbo.

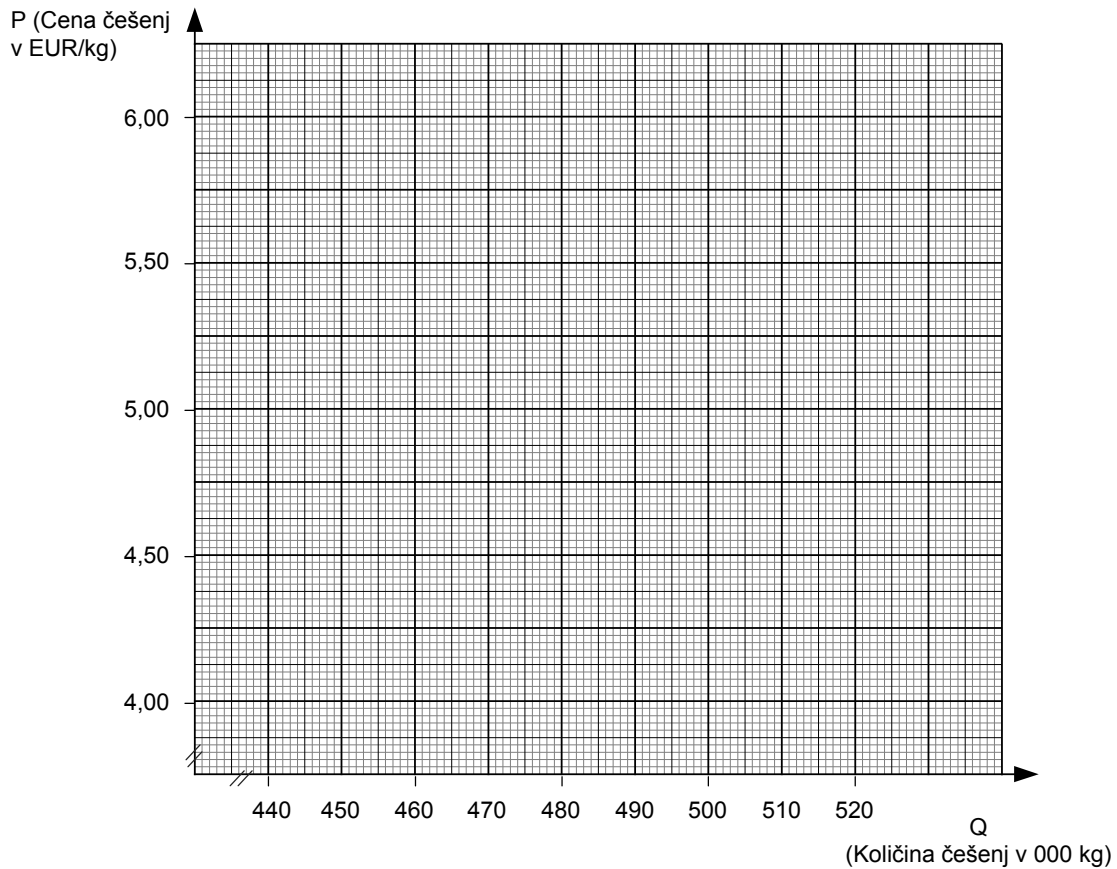
(1 točka)

3.3. Preglednica prikazuje količine češenj, ki so jih ponudniki pripravljene ponuditi na trgu države Grandije v določenem obdobju pri različnih cenah.

Cena (P) (v EUR za kg)	Količina (Q) (v 000 kg)
6,00	500
5,50	490
5,00	480
4,50	470
4,00	460

- Po podatkih iz preglednice vrišite v diagram ponudbo češenj.

(1)

- Pojasnite vsaj en vzrok, zakaj je ponudba češenj v kratkem roku praviloma neelastična.

(1)

- Pri ceni 4,50 EUR za kilogram bi prebivalci Grandije kupili 515.000 kg češenj. Če se cena češenj zviša na 5,50 EUR za kilogram, so pripravljeni kupiti le še 445.000 kg češenj.

Krivuljo povpraševanja vrišite v diagram in jo označite.

(1)

Tržno ravnotežje se oblikuje pri ceni (*dopolnite*) _____ EUR/kg in količini _____ kg.

(1)

(4 točke)

3.4. Državi Grandija in Minorija sta članici **carinske unije**.

- Opredelite carinsko unijo.

(1)

- Ugotovite, kako bi vplivala na ponudbo češenj na trgu Grandije izredno dobra letina češenj v sosednji državi Minoriji, in pojasnite zakaj.

Ponudba češenj v Grandiji bi (*podčrtajte pravilno navedbo*)

se povečala / ostala nespremenjena / se zmanjšala.

(1)

Pojasnilo:

(1)
(3 točke)

4. naloga: Denar in inflacija

Blagovnega gospodarstva ni brez denarja.

4.1. Denar je kategorija tržnega gospodarstva.

- Opredelite pojem denar.

(1)

- Navedite vsaj tri funkcije denarja in eno po izbiri opišite.

Funkcije: _____

(1)

Opis funkcije: _____

(1)
(3 točke)

4.2. Nosilec kreiranja ponudbe denarja je centralna banka.

- Opredelite pojem inflacija.

(1)

- Nastanek inflacije ponazorite s sliko.

(1)

- Jure je v letu 2011 prejemal mesečno 170 EUR štipendije, v letu 2012 pa se je njegova štipendija zvišala na 180 EUR. Izračunajte, za koliko odstotkov se je Juretova štipendija nominalno povečala. Rezultat zaokrožite na dve decimalni mesti.

Izračun:

Rezultat: _____ %

(1)

- Leta 2012 so se cene zvišale za 2 %. Podčrtajte pravilno navedbo in dopolnite trditev.

Juretova kupna moč se je z zvišanjem štipendije s 170 EUR na 180 EUR

realno **povečala** / **zmanjšala**, saj se je njegova štipendija

realno povečala za _____ %.

(1)
(4 točke)

- 4.3. Pojasnite vsaj en vzrok, zakaj visoka inflacija (več kot 10–15 % letno) negativno vpliva na proizvajalce.

(1 točka)

- 4.4. Cene življenjskih potrebščin v Sloveniji so se v letu 2015 na letni ravni znižale za 0,5 odstotka. K temu so največ prispevale nižje cene naftnih derivatov. Tekoče gorivo se je pocenilo za 16,3 odstotka, gorivo in mazivo pa za 12,7 odstotka. Blago dnevne porabe se je pocenilo za 1,3 odstotka, trajno blago za 1,2 odstotka, poltrajno blago pa se je podražilo za 0,6 odstotka.

(Vir: povzeto po <http://www.delo.si/gospodarstvo/finance/v-sloveniji-v-letu-2015.html>. Pridobljeno: 20. 3. 2016.)

Analizirajte besedilo in razmislite, kakšna monetarna politika je smiselna v opisanih razmerah, ter podčrtajte pravilne navedbe.

V obdobju **inflacije** / **deflacije** vodi emisijska banka **ekspanzivno** / **restriktivno** denarno politiko,

s katero **zvišuje** / **znižuje** obrestno mero in tako posledično **povečuje** / **zmanjšuje** količino

denarja v obtoku.

(2 točki)

5. naloga: Vloga države v gospodarstvu

V gospodarskem razvoju sodobnih držav je pomembno širjenje vloge države v gospodarstvu.

5.1. Država je kot ekonomski subjekt pomemben dejavnik gospodarskega razvoja.

- Pojasnite, kaj mislimo s pojmom »država«, kadar govorimo o njeni vlogi v gospodarstvu.

(1)

- Dopolnite besedilo:

Osrednja institucija zakonodajne oblasti v Sloveniji je _____,

vlada pa mora poskrbeti za _____.

Vlado vodi _____, sestavljena pa je iz _____.

(2)
(3 točke)

5.2. Fiskalna politika je poleg monetarne najpomembnejša ekonomska politika države.

- Opredelite pojem fiskalna politika.

(1)

- Fiskalna politika ima tudi prerazdelitveno (redistributivno) funkcijo. Pojasnite, zakaj izvaja država v okviru te politike prerazdelitveno funkcijo.

(1)

- Pojasnite, kako se ta korekturna funkcija fiskalne politike izvaja v Sloveniji.

(1)
(3 točke)

5.3. V 20. stoletju je država nenehno širila svoj vpliv in nadzor s političnega na gospodarsko področje.

- Opredelite pojem država blaginje.

(1)

»Podpredsednik Desusa Tomaž Gantar je poudaril, da najmanj polovica upokojencev živi na pragu revščine, izredno usklajevanje pokojnin pa bi pomenilo okoli 20 milijonov evrov dodatnega denarja.«

Finančni minister Dušan Mramor je o zahtevah Desusa, ki za letos zahteva izredno uskladitev pokojnin in izplačilo regresa v prihodnjem letu, dejal, da so te zahteve v sedanjih razmerah nesprejemljive.

(Prirejeno po Vukelič, M. Mramor ni celotna vlada. Delo, 9. 3. 2016, <http://www.delo.si/arhiv/mramor-ni-celotna-vlada.html>.)

- Analizirajte besedilo in ugotovite, ali obstaja v Sloveniji kriza države blaginje. Svoj odgovor utemeljite.

Odgovor: _____
(1)

Utemeljitev: _____

(1)

- Pojasnite vsaj eno možnost, ki jo ima država v iskanju izhoda iz fiskalne krize.

(1)
(4 točke)

6. naloga: Bruto domači proizvod

BDP je temeljna makroekonomska kategorija. Njegova velikost je odvisna od razpoložljivosti in kakovosti proizvodnih dejavnikov ter njihove uporabe.

6.1. Opredelite pojem BDP in navedite vsaj tri dejavnike potencialnega BDP.

- Opredelitev BDP:

(1)

- Dejavniki potencialnega BDP:

(2)
(3 točke)

6.2. V preglednici so prikazani nekateri statistični podatki za državo Lazanijo v letu 2015.

BDP (v EUR)	84 milijard
Število prebivalcev	4,2 milijona
Število živorojenih	48.500
Število umrlih	37.800

- Izračunajte stopnjo naravne rasti.

Izračun:

Rezultat: _____ ‰.

(1)

(1)

- Izračunajte BDP/prebivalca.

Izračun:

Rezultat: _____ EUR/prebivalca.

(1)

- V letu 2016 Lazanija načrtuje 2,1-odstotno nominalno rast BDP, ekonomski strokovnjaki pa za leto 2016 predvidevajo **deflacijo** v višini 0,4 %.

Glede na navedene podatke izračunajte pričakovano realno rast BDP v letu 2016. Končni rezultat zaokrožite na **dve decimalni mesti** natančno.

Izračun:

Rezultat: _____

(1)

- V strukturi BDP Lazanije po dejavnostih znaša delež kmetijskih dejavnosti 2,8 %, delež nekmetijskih dejavnosti 25,1 %, delež storitvenih dejavnosti pa 72,1 %.

Glede na navedeno strukturo BDP spada Lazanija med (*dopolnite*)

_____ države.

(1)
(5 točk)

6.3. Kakovost življenja v državi je odvisna od različnih dejavnikov.

- Pojasnite, kaj razumemo s pojmom življenjska raven.

(1)

- Navedite vsaj tri kazalnike življenjske ravni.

(1)
(2 točki)

